

۲۰۸۷۵۴۴

کتابخانه

پیوستی ایران به کنوانسیون منع شکنجه

فرصت‌های محدودیت‌ها

پاییز ۱۳۹۸

سرشناسه: اخوان، بهار، ۱۳۶۶ - Akhavan, Bahar

عنوان و نام پدیدآور: پیوستن ایران به کنوانسیون منع شکنجه، فرصت‌ها و محدودیت‌ها/ایده و نظارت احمد بینا؛ گردآوری بهار اخوان. مشخصات نشر: تهران: موسسه صیانت از حقوق زنان، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۶۹ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۴۵۹۳-۲

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۶۹.

موضوع: خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸. -- دیدگاه درباره شکنجه و آزار

موضوع: Khomeyni, Ruhollah, Leader and Founder of IRI -- Views on torture

موضوع: کنوانسیون ملل متحد علیه شکنجه (۱۹۸۴م=۱۳۶۳)

موضوع: Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman, or Degrading Treatment or Punishment (10 December 1984)

موضوع: شکنجه و آزار -- قوانین و مقررات -- ایران

موضوع: Torture -- Law and legislation -- Iran

موضوع: شکنجه و آزار -- پیشگیری

موضوع: Torture -- Prevention

موضوع: شکنجه و آزار، حقوق بین‌الملل)

موضوع: Torture (International law)

موضوع: شکنجه و آزار -- ایالات متحده

موضوع: Torture -- United States

شناسه افزوده: بینا، احمد، ۱۳۴۰ -

شناسه افزوده: Bina, Ahmad

رده بندی کنگره: KMH۴۶۵۵

رده بندی دیویی: ۳۶۴/۶۷۰۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۶۰۵۴۲۴۵

انستیتوت مؤسسه صیانت از حقوق

پیوستن ایران به کنوانسیون منع شکنجه، فرصت‌ها و محدودیت‌ها

ایده و نظارت: احمد بینا

گرد آوری: بهار اخوان

طراح جلد و صفحه‌آرایی: عاطفه قشونی

ویراستار: فاطمه مهرابی

نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۸

قطع و تیراژ: رحلی، ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۴۵۹-۳-۲

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

آدرس: خیابان کریم خان زند، خیابان شهید عضدی، پلاک ۴۱، طبقه اول

تلفن: ۸۸۸۰۰۸۱۷

شماره پیامک: ۳۰۰۰۴۳۴۳

فهرست

مقدمه	۵
فصل اول: منع شکنجه در نظام حقوقی ایران	۷
فصل دوم: نگاه تطبیقی به منع شکنجه در حقوق داخلی ایران و کنوانسیون منع شکنجه	۲۱
فصل سوم: روند الحاق ایران به کنوانسیون منع شکنجه و رفتار یا مجازات خشن، غیر انسانی یا تحقیرآمیز	۲۹
فصل چهارم: وضعیت شکنجه در زندان‌های آمریکا به روایت اسناد	۵۵
نتیجه‌گیری	۶۷
منابع	۶۹

www.ketab.ir

مقدمه

شکنجه یکی از بارزترین موارد نقض حقوق بشر است که به شدیدترین وجه کرامت انسان را مورد تعرض قرار می‌دهد. در راستای مبارزه با شکنجه تاکنون اقدامات بین‌المللی، منطقه‌ای و ملی متعددی صورت پذیرفته که وضع و تصویب اسناد و معاهدات حقوق بشری از جمله آنها به شمار می‌آید. در این میان، کنوانسیون منع شکنجه و سایر رفتارها و مجازات‌های ظالمانه، غیر انسانی و تحقیرآمیز (۱۹۸۴)، دارای اهمیت و جایگاه خاصی در نظام حقوق بشر است. با وجود آنکه ممنوعیت شکنجه و سایر رفتارها و مجازات‌های ظالمانه، غیر انسانی و تحقیرآمیز قبلاً در خن اسناد حقوق بشری مهمی چون اعلامیه جهانی حقوق بشر (۱۹۴۸)، میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی (۱۹۶۶) و... مطرح شده و اعلامیه حمایت از همه افراد در مقابل شکنجه و دیگر رفتارها یا مجازات‌های ظالمانه، غیر انسانی و تحقیرآمیز (۱۹۷۵) نیز بطور خاص به ممنوعیت شکنجه و سایر رفتارهای غیر انسانی پرداخته بود، اما کنوانسیون منع شکنجه نخستین سند الزام‌آور بین‌المللی اختصاصی در این خصوص محسوب می‌شود.

شکنجه بعضاً برای اخذ اقرار یا اطلاعات از قربانی یا مطلع و یا گاهی برای مجازات در جامعه یا نظام خانواده انجام گرفته و به شکل اذیت و آزار روحی و جسمی ظاهر می‌گردد. این رفتار در حقوق کیفری اسلام و ایران به شدت منع شده است. در اسلام شکنجه و سایر مجازات‌های بی‌رحمانه با انگیزه اخذ اقرار یا ادای شهادت ممنوع شده و در روایات متعددی مورد مذمت قرار گرفته است. تبیین آن که حتی به لحاظ فقهی به اقرار یا شهادت ناشی از آن ترتیب اثر داده نشده است. در نظام حقوقی ایران نیز قانون اساسی به صراحت، شکنجه - در هر نوع آن - را ممنوع اعلام کرده و متخلف از این قانون را مستحق مجازات دانسته است. هم‌کنوانسیون منع شکنجه و هم مقررات ناظر بر شکنجه در حقوق ایران، شکنجه را عملی غیر انسانی و مغایر با حرمت و حیثیت انسان دانسته و ارتکاب آن را منع می‌کنند؛ در عین حال تفاوت‌های زیادی در تعاریف و مصادیق شکنجه، بین حقوق ایران و کنوانسیون منع شکنجه وجود دارد. مهمترین تفاوت، ناظر بر مفهوم اعمال مجازات است. برخی با استناد به اسناد حقوق بشری به ویژه کنوانسیون منع شکنجه، تحمیل هر گونه رنج و عذابی را در قالب مجازات، شکنجه می‌دانند و این امر را به عنوان نقض حقوق بشر محکوم می‌کنند. در این پژوهش به بررسی فعالیت‌های ایران در راستای منع شکنجه و چگونگی روند عضویت آن در کنوانسیون مذکور پرداخته خواهد شد.